

Satversmes tiesa par Satversmei atbilstošu atzīst Ceļu satiksmes likuma normu, kas ierobežo noteiktam personu lokam vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili Latvijas teritorijā

2012. gada 30. janvārī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2011-09-01 „Par Ceļu satiksmes likuma 9. panta ceturtais daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 105. pantam”.

Par valsts tiesībām ierobežot ārvalstīs pastāvīgi reģistrēto vieglo automobiļu izmantošanu Latvijas teritorijā

Apstrīdētā norma

Ceļu satiksmes likuma 9. panta ceturtais daļa nosaka: „Personai, kura ir Latvijas pilsonis vai nepilsonis, kā arī tādai personai, kura ir saņēmusi Latvijā izdotu reģistrācijas apliecību, pastāvīgās uzturēšanās apliecību vai uzturēšanās atļauju, aizliegts Latvijas teritorijā ceļu satiksmē vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili, izņemot šā panta piektajā daļā minētos gadījumus”. (*Ceļu satiksmes likuma 9. panta piektajā daļā ir noteikti izņēmuma gadījumi, kad likuma 9. panta ceturtais daļā minētās personas Latvijas teritorijā var vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili.*)

Lietas fakti

Pieteikuma iesniedzēja – Eiropas komercsabiedrība „BTA” ir reģistrēta Latvijas Republikā. Tā darbojas apdrošināšanas jomā. Pieteikuma iesniedzējas un tās filiāļu darbinieki veicot darba pienākumus vairākās valstīs. Pārrobežu kustībā tiek izmantots Pieteikuma iesniedzējas autotransports.

Apstrīdētajā normā noteiktā aizlieguma dēļ Pieteikuma iesniedzēja nevarot nodot savas ārvalstīs reģistrētās automašīnas darba pienākumu veikšanai tiem darbiniekiem, kas ir Latvijas iedzīvotāji un nav nodarbināti ārvalstīs. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja nevarot optimāli organizēt savu komercdarbību, jo apstrīdētā norma liedzot tai iespēju brīvi izmantot savu īpašumu – ārvalstīs reģistrētās automašīnas – pēc saviem ieskatiem. Īpašniekam esot tiesības savu lietu valdīt, lietot, iegūt no tās visus iespējamus labumus un nodot to citām personām par atlīdzību vai bez atlīdzības.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par Satversmes 105. panta pamattiesību saturu.

Vērtējot, vai apstrīdētajā normā ir noteikts Satversmes 105. pantā nostiprināto pamattiesību ierobežojums, Satversmes tiesa secināja, ka vieglais automobilis ir apgrozības spējīga kustamā lieta, kuru tās īpašnieks ir tiesīgs lietot. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējas tiesības lietot tās īpašumā esošos vieglos automobiļus ietilpst Satversmes 105. pantā noteikto pamattiesību saturā [8.1].

Par apstrīdētās normas leģitīmo mērķi

Satversmes tiesa savā praksē jau vairākkārt atzinusi, ka valstij ir pienākums sabiedrības labklājības interesēs izveidot efektīvu nodokļu iekasēšanas sistēmu. Valstij ir tiesības noteikt nodokļu maksāšanas pienākumu, un šāds pienākums pats par sevi neaizskar personas pamattiesības. Arī šajā lietā tiesa secināja, ka apstrīdētā norma ļauj efektīvāk iekasēt Latvijā noteiktos nodokļus un nodevas. Tā sekmē Latvijā reģistrētu vieglo automobiļu izmantošanu ceļu satiksmē Latvijas teritorijā un veicina, lai nodokļi par transportlīdzekļiem, kas tiek izmantoti ceļu satiksmē Latvijas teritorijā, tiktu maksāti Latvijā. Tāpat apstrīdētā norma, pēc tiesas ieskata, arī veicina administratīvo sodu iekasēšanu un transportlīdzekļiem noteikto tehnisko prasību ievērošanu [11].

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētās normas leģitīmais mērķis ir aizsargāt sabiedrības labklājību un citu cilvēku tiesības [11].

Par apstrīdētajā normā ietvertu ierobežojumu atbilstību samērīguma principam

Izvērtējot kārtību, kādā Latvijas Republikā notiek transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa un uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa iekasēšana, kā arī administratīvo sodu iekasēšana par pārkāpumiem ceļu satiksmē gadījumos, kad transportlīdzeklis reģistrēts ārvalstīs, papildus arī kārtību, kādā tiek veikta transportlīdzekļu ikgadējā valsts tehniskā apskate, Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētā norma ir piemērota leģitīmā mērķa sasniegšanai [13].

Par iespējamām alternatīviem līdzekļiem

Tiesa izvērtēja pieteikumā minētos alternatīvos risinājumus, ar kuriem likumdevējs, pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, būtu varējis sasniegt apstrīdētās normas leģitīmo mērķi.

Pieteikuma iesniedzēja norādīja, ka likumdevējs būtu varējis ļaut Latvijas iedzīvotājiem valsts teritorijā izmantot ceļu satiksmē ārvalstīs reģistrētus vieglos automobiļus, vienlaikus nosakot viņiem pienākumu saņemt to vadīšanas atļauju un maksāt attiecīgos nodokļus. Satversmes tiesa secināja, ka minētais risinājums neļautu sasniegt apstrīdētās normas leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē, jo neveicinātu ceļu satiksmes drošību. Ceļu satiksmē varētu pastāvīgi tikt izmantoti transportlīdzekļi, kuriem Latvijā nav veikta valsts tehniskā apskate. Turklāt nebūtu atbilstoša tiesiskā mehānisma, kas stimulētu personas reģistrēt vieglos automobiļus Latvijā, nevis ārvalstīs [14].

Pieteikuma iesniedzēja arī uzskatīja, ka likumdevējs varēja noteikt personām pienākumu, iebraucot ar vieglo automobili Latvijas teritorijā, nomaksāt noteikta apmēra nodokli vai nodevu par Latvijas ceļu izmantošanu. Taču, tiesasprāt, nodokļi vai nodevas par ceļu izmantošanu nav piemērots alternatīvais līdzeklis apstrīdētās normas mērķu sasniegšanai. Šāda hipotētiska nodokļa ieviešana neaizsargātu ceļu satiksmes dalībniekus no ārvalstīs reģistrētu, tehniskajām prasībām neatbilstošu vieglo automobiļu izmantošanas ceļu satiksmē Latvijā un neaizsargātu normatīvajā regulējumā noteiktos transportlīdzekļu nodokļus [14].

Izvērtējot iepriekš norādītos līdzekļus, tiesa secināja, ka ar piedāvātajiem alternatīvajiem līdzekļiem apstrīdētās normas leģitīmo mērķi nav iespējams sasniegt tādā pašā kvalitātē [14].

Par sabiedrības ieguvuma un personas tiesību ierobežojuma samērīgumu

Satversmes tiesa norādīja, ka apstrīdētā norma neparedz Pieteikuma iesniedzējai vispārēju aizliegumu lietot Latvijā tās īpašumā esošos ārvalstīs reģistrētos vieglos automobiļus. Gluži pretēji, tā ietver norādi uz izņēmuma gadījumiem, kas noteikti Ceļu satiksmes likuma 9. panta piektajā daļā. Šajos izņēmuma gadījumos apstrīdētajā normā minētās personas var izmantot ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili ceļu satiksmē Latvijas teritorijā [15].

Ņemot vērā, ka Pieteikuma iesniedzēja darbojas septiņās ES dalībvalstīs un tās komercdarbību nodrošina darbinieki – gan Latvijas iedzīvotāji, gan ārvalstu filiāļu darbinieki, Satversmes tiesa secināja, ka Pieteikuma iesniedzējai, izmantojot tai pieejamos resursus, ir iespējams ievērot apstrīdētajā normā noteikto aizliegumu [15].

Tiesa atzina, ka sabiedrības ieguvums no apstrīdētās normas ir lielāks par Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesību ierobežojumu. Līdz ar to apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105. pantam [15].

Par apstrīdētās normas atbilstību vienlīdzības principam

Vērtējot kritērijus, pēc kuriem nosakāma atbilstība vienlīdzības principam, Satversmes tiesa secināja, ka vienādos un salīdzināmos apstākļos šajā gadījumā atrodas personas, kuras Latvijas teritorijā ceļu satiksmē izmanto ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili, un personas, kuras Latvijas teritorijā ceļu satiksmē izmanto Latvijas Republikā pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili. Tiesa secināja, ka apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi pret abām salīdzināmajām personu grupām [20].

Ņemot vērā to, ka apstrīdētajā normā ietvertais aizliegums vadīt noteiktam personu lokam Latvijas teritorijā ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili ir samērīgs, Satversmes tiesa šos secinājumus attiecināja arī uz apstrīdētās normas atbilstības izvērtējumu vienlīdzības principam [22].

Papildus tam tiesa secināja, ka ar Ceļu satiksmes likuma 9. panta piekto daļu likumdevējs ir ievērojami samazinājis to gadījumu skaitu, kad pret personām, kas vada vieglos automobiļus Latvijas teritorijā, tiek pieļauta atšķirīga attieksme [23].

Satversmes tiesa vērtēja arī Eiropas Savienības tiesas praksi un Eiropas Komisijas noteiktās prasības attiecībā uz transportlīdzekļu reģistrēšanu zemē, kur tie tiek izmantoti un secināja, ka atvieglojumu noteikšana ES dalībvalstī reģistrētu vieglo automobiļu izmantošanai ceļu satiksmē citā dalībvalstī visupirms ir dalībvalstu tiesību harmonizācijas jautājums [25].

Tiesa norādīja, ka apstrīdētajā normā noteiktajai atšķirīgajai attieksmei pret personu grupām ir objektīvs un saprātīgs pamats, un tā nepārkāpj Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvērto vienlīdzības principu.

Satversmes tiesa atzina Ceļu satiksmes likuma 9. panta ceturto daļu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. un 105. pantam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stājas spēkā tā pasludināšanas brīdī. Sprieduma teksts ir pieejams arī Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Satversmes tiesa
tiesa@satv.tiesa.gov.lv
67210274